

OLETKO TEOSOFI?

KIRJOTTI
PEKKA ERVAST

OLETKO TEOSOFI?

KESKUSTELUJA TEOSOFIAN NELJÄSTÄ
PERUSOPISTA

HELSINGISSÄ 1909
TEOSOFINEN KIRJAKAUPPA JA KUSTANNUSLIIKE

JOENSUUSSA 1909
JOENSUUN KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ

OLETKO TEOSOFI?

I.

Teosofinen liike.

Kysyjä. Mikä se nyt on tämä teidän teosofianne ja teosofinen liikkeenne? Ja miksikä te käytätte vieraskielistä nimeä? Sehän se juuri käsitteet sekottaakin. Olen kuullut sanottavan, että teosofia merkitsee totuuden etsimistä. Miksette siis kutsu itseänne suomenkielisellä nimellä totuuden etsijöiksi?

Vastaaja. Teosofia ei merkitse totuuden etsimistä. Teosofia on kreikkalainen sana ja on sanatarkasti suomennettuna jumalan viisaus eli viisaus jumalasta eli *jumalallinen viisaus*. Paavali käyttää tätä sanaa ensimmäisessä korintilaisepistolassaan, puhuessaan „siitä viisaudesta, joka on täydellisten hallussa: ei tämän maailman viisaudesta eikä tämän maailman päämiesten, jotka hukuvat; vaan me puhumme siitä *salatusta jumalan viisaudesta*, jonka jumala on ennen maailman alkua säätänyt meidän kunniaksemme“ (II: 6–7). Nuo sanat kuuluvat kreikankielisessä alkutekstissämme: „alla laloumen *theou sophian en mysterio*“ j. n. e.

Kys. Siten käsittääkseni teosofi merkitsee jumalallisesti viisas?

Vast. Merkitsee sanasta sanaan.

Kys. Ja te teosofit olette jumalviisaitten seura?

Vast. Jospa niin olisi! Tietämättömyyttä on maailmassa yllin kyllin, ettei haittaisi, jos olisi muutamia viisaitakin.

Kys. Pitääkö minun siis ymmärtää, että te todella pidätte itseänne „viisaana“?

Vast. Ei niin pientä pilaa, ettei totta toinen puoli. Tunnustan rehellisesti, että pidän todellisia teosofeja pikkuisen viisaampina maailmaa yleensä.

Kys. No niin, rehellisyys maan perii, sanotaan. Eihän tuo juuri imartele maailmaa, johon minunkin valitettavasti täytyy lukea itseni, mutta en usko maailman sitä paheksuvankaan. Täytyyhän itsekunkin saada lohduttaa itseään . . .?

Vast. Niin — ja suoda itselleen ja kaltaisilleen sitä kunniaa, jota ei maailma heille suo.

Kys. Siinä kohden tunnen poikkeavani maailmasta. Olen tulvillani kunnioittavaa uteliaisuutta ja toivon sydämestäni, ettette väsy kysymyksiini.

Vast. Siitä olkaa varma! Parhaimman kykyne mukaan koetan vastata.

Kys. Kysyn siis uudelleen, miksi kutsutte itseänne teosofeiksi, sillä äskeisestä leikistänne päätän, ettette sittenkään tahdo käydä jumalviisaista olennoista?

Vast. Olette oikeassa — jumalallinen viisaus on päämaalimme, ihanteemme, mutta emme vielä ole sitä saavuttaneet, emme vielä ole teosofeja sanan varsinaisessa merkityksessä.

Kys. Ehkei sittenkään erehtynyt se, joka sanoi minulle, että te olette totuuden etsijöitä.

Vast. Ei ollenkaan. Me olemme totuuden etsijöitä.

Kys. Kas niin. Te olette totuuden etsijöitä, ette ole teosofeja — ja kuitenkin kutsutte itseänne teosofeiksi. Kuinka tämä on ymmärrettävää?

Vast. Asia on sängen yksinkertainen. Totuuden etsijöitä on paljon maailmassa. Tiedemiehet kutsuvat itseään totuuden etsijöiksi, kristityt sanovat olevansa totuuden etsijöitä ja tunnustajia, buddhalaiset samoin, hindulaiset myös, niinikään materialistit, spiritistit ja sosialistit. Kaikkihan sanovat etsivänsä totuutta. Mutta nähkää: heidän ohjelmansa on kullakin ryhmällä erilainen. Meillä on oma ohjelmamme — sentähden meilläkin pitää olla oma nimi! Teosofia on kreikkalainen sana; se on siis „vieraskielinen“ kaikille nykyajan kansoille, mutta siinä on juuri piilee kansainvälisen sanan yhdistävä voima. Teosofia ei ole suomalaisille eikä englantilaisille eikä ruotsalaisille — teosofia on kaikille ihmisille.

Kys. Teosofisella liikkeellä on siis oma ohjelmansa? Se ei siis ole puhdasta totuuden etsintää?

Vast. Entä jos sen ohjelma onkin *puhdas* totuuden etsintä?

Kys. Mitä tarkoitatte?

Vast. Teosofinen totuuden etsintä on minun ymmärtääkseni puhtainta, mitä tätä nykyä maan päällä harjotetaan.

Kys. Soo?

Vast. Ajatelkaa. Te käytte materialistin luo. Hän kehottaa teitä totuutta etsimään, mutta mistä ja millä tavalla?

Kys. Luontoa tutkimalla ja tieteitä.

Vast. Aivan niin, mutta koko luontoako ja kaikkiako tieteitä? Ei suinkaan. Hän kieltää teitä tutkimasta yliaistillista luontoa, salattua maailmaa, hän kieltää teitä syventymästä filosofiaan, sielutieteeseen ja salattuihin tieteihin.

Kys. Niin — hän kieltää niiden olemassaolon . . .

Vast. Onko se totuuden etsintää?

Kys. Hm . . .

Vast. Ajatelkaa sitten, että käytte kristityn puheilla. Hänkin kehottaa teitä totuutta etsimään, mutta mistä ja millä tavalla? Raamatusta, rukouksesta, kirkosta. Hän kieltää teiltä jyrkästi kaiken maallisen totuuden etsimisen tieteitten avulla; hän kieltää teitä tutustumasta muihin uskontoihin, ettette joutuisi harhaan; hän kauhistuu paljasta ajatusta, että millään kielletyllä, salaisella tavalla tutkisitte jumalan mysterioita; hän sanalla sanoen pyytää teitä ottamaan järkenne vangiksi ja uskomaan. Onko se puhdasta totuuden etsintää?

Kys. No, siitä ei ole puhettakaan. Olenhan minäkin aikoja sitten sen kannan jättänyt, kun järkeni oli liian itsepäinen.

Vast. Esimerkeistäni näette jo, mihin tähtään: teosofisen liikkeen totuuden etsintä on toisenlainen kuin kaikkien muiden seurojen.

Kys. Jollen ymmärrä väärin, on teosofinen totuuden etsintä paljon laajempi?

Vast. Niin, se on täydellisesti vapaa ja ennakkoluuloton tutkiminen kaikilla mahdollisilla aloilla, inhimillisillä ja jumalallisilla. Sitä tutkintaa ei mikään saa estää!

Kys. Täytyy minun tunnustaa, että teidän ohjelmanne tuntuu vapaalta ja suuremmoiselta.

Vast. Niin, me emme sulje mitään pois. Me tutkimme tieteitä, uskontoja, salattua luontoa, me tutkimme ajattelijoita, taiteilijoita ja profetoja. Kaikki mahtuvat jumalallisen viisauden suureen syliin.

Kys. Laaja on ohjelmanne.

Vast. Laaja ja puhdas.

Kys. Pääni käy pyörälle. Kun ajattelen, että teidän pitää etsiä totuutta tieteistä ja uskonnoista ja filosofioista ja salaisista tutkimuksista, niin kysyn itseltäni, kuinka se on mahdollista. Kuinka semmoinen laajaperäinen ohjelma on toteutettavissa? Ettekö huku tietojen mereen, ettekö joudu epätoivoon paljaasta ajatusten paljoudesta?

Vast. Kuinka paikallaan ja älykäs onkaan teidän kysymyksenne! Todella emme saisi mitään järjestystä taloomme, johon kokoomme niin paljon tavaraa maailman joka kulmalta . . .

Kys. Sepä se . . .

Vast. Ellemme olisi saaneet ja yhä vieläkin saisi apua korkeammalta taholta!

Kys. Apua . . . ja korkeammalta taholta?

Vast. Te hämmästytte. Mutta saattekin hämmästyä. Sillä nyt paljastan teille syvimmän totuuden, joka koskee meidän liikettämme.

Kys. Se totuus . . .?

Vast. Me emme ole ilmassa hosuvia emmekä lapsen lailla hapuilevia totuuden etsijöitä. Meitä elähyttää suuri toivo ja suuri lupaus: totuus on löydettävissä, jumalallinen viisaus on saavutettavissa, sillä on ihmisiä, jotka ovat totuuden löytäneet, on jumalviisaita ihmisiä.

Kys. Niinkö? Täällä teidän keskellännekö?

Vast. Olkoot missä tahansa. Ei maailma heitä kumminkaan tunne. Eivät he ulkomuodossa eroa muistakaan ihmisistä. Mutta heitä on ja he elävät. Ja he seisovat meidän liikkeemme takana. Heidän henkinen voimansa elähyttää teosofista liikettä.

Kys. Mutta siinä tapauksessa teosofisen liikkeen täytyisi olla ihan mallikelpoinen?

Vast. Mitä sillä tarkotatte? Jos viisaat ihmiset ovat liikkeemme takana, eiväthän he ole vastuunalaisia liikkeen jäsenten ymmärtämättömyydestä tai puutteellisuudesta. He totuuden tietävät, mutta muut sitä etsivät heidän kehotuksestaan.

Kys. Nuo viisaat ovat siis teosofisen liikkeen alkuunpanijat?

Vast. Niin ovat, muutamat heistä.

Kys. Olen kuullut, että teosofisen liikkeen panivat alkuun Madame H. P. Blavatsky ja eversti H. S. Olcott?

Vast. Aivan oikein — tässä fyysisessä maailmassa. Mutta toiset, korkeammat ihmiset — me kutsumme heitä Mestareiksi, Vihityiksi, Adepteiksi, Mahaatmoiksi — olivat varsinaisina alkuunpanijoina ja käyttivät vain noita rohkeita ja suurisieluisia ihmisiä tahtonsa toimeenpanijoina.

Kys. Miksikä he eivät itse esiintyneet?

Vast. Siihen en kykene vastaamaan. He sen parhaiten tietävät. Aika ei vaatinut heidän eli jonkun heistä esiintymistä.

Kys. Mutta jos heitä ei ole olemassakaan? Onhan Madame Blavatsky syytetty petoksesta.

Vast. Onko Madame Blavatsky keksinyt Jeesuksen tai Buddhan tai Konfutsen tai Krishnan tai Zoroasterin olemassaolon, mainitakseni vain muutamia?

Kys. Mitä! Tarkotatteko siis . . . ?

Vast. Että Jeesus, Buddha j. n. e. juuri ovat noita Mestareita. Tarkotan.

Kys. Ettäkö he siis kaikki eläisivät . . . ?

Vast. Mikä kysymys! Kristityt palvelevat Jeesusta jumalanaan ja vapahtajanaan, buddhalaiset Buddhaa, hindulaiset Krishnaa, parsilaiset Zoroasteria — ja te kysytte elävätkö he! Siitä emme ainakaan tarvitse vakuuttaa minkään uskonnon uskovaisia!

Kys. Niin, mutta . . . uskovaisethan voivat erehtyä.

Vast. He erehtyvätkin siinä, että sanovat heitä itse Jumalaksi. Sillä he ovat ihmisiä, vaikkakin jumalviisaita ihmisiä.

Kys. Hm . . . tavallaan tuo mahtuukin paremmin minun päähäni. Mutta kuinka nuo jumalviisaat vielä eläisivät? Johan he ovat aikoja sitten kuolleet.

Vast. Lienevätköhän? Minä ainakin uskon, että kun ihminen pääsee totuuden tietoon, jumalan tuntoon, silloin hänestä tulee itsetietoisesti kuolematon ihminen — ei ruumiillisesti kuolematon, mutta jos niin saan sanoa personallisesti. Muut ihmiset ovat personallisesti kuolevaisia.

Kys. Täytyy tunnustakseni, että tämä on vaikeatajuista, mutta samalla mieltäkiinnittävää. En kuitenkaan tällä kertaa tahdo kajota siihen aineeseen. Te väitätte siis, että teidän teosofista liikettänne suojelee ja auttaa tällaiset korkeat olennot?

Vast. Sen väitän — niin kauan kun edes yksikään meistä on heidän välitön opetuslapsensa.

Kys. Onko teidän joukossanne siis nyt niitä opetuslapsia, jotka todella itse tuntevat noita Mestareita?

Vast. On. Ja he todistavat maailmalle Mestarein olemassaolosta. H. P. Blavatsky oli heidän ensimmäinen vihitty opetuslapsensa, nyt on ehkä toisiakin.

Kys. Ehkä?

Vast. Niin, näistä asioista emme saa kerskailla. Ei kenenkään tarvitse uskoa Mestarien olevan olemassa.

Kys. Soo!

Vast. Meidän liikkeessämme ei ole mitään uskonkappaleita. Jokainen saa ajatella ja uskoa, mitä hän parhaaksi näkee. Me olemme totuuden etsijöitä.

Kys. Kuinka tämä kaikki nyt sopii yhteen?

Vast. Vallan mainiosti. Mestarit eli viisaat ihmiset ovat panneet teosofisen liikkeen alkuun, ja tämä liike huutaa maailmalle: „etsikää totuutta, sillä totuus on olemassa ja totuus on löydettävissä“. Teosofinen liike on samassa asemassa kuin kaikki suuret uskonnot alussa ovat olleet. Se on huutajan ääni korvessa. Jättäkäämme turhat puuhamme, huvituksemme ja nautintomme! Ruvetkaamme elämän totuutta etsimään! Pyrkikäämme järjen selvyyteen, sydämen puhtauteen, henkiseen tietoon ja voimaan! Ja ne suuret henget, jotka ovat kaiken inhimillisen kehityksen auttajina ja suojelijoina, ne seuraavat katseellaan meidän ponnistuksiamme, ja kun aika on täyttynyt, tulevat he meidän luoksemme ja ilmottavat itsensä meille, ja me pääsemme heidän opetuslapsikseen ja aivan uusi, jumalallinen elämä alkaa meille.

Kys. Ja te sanotte siis, että tuolla tavalla voisi ihminen vielä meidänkin päivinämme päästä esim. Jeesuksen Kristuksen — kuinka sanoisin? personalliseen tuttavuuteen ja hänen välittömäksi opetuslapsikseen?

Vast. Aivan varmaan.

Kys. Hm . . . kyllähän tämä teidän liikkeenne on sangen kummallinen.

II.

Teosofiset perusopit.

Kys. Kuulin äsken erään papin väittävän, että teosofia ei ole mitään muuta kuin buddhaismia. „Kavahtakaa itseänne noilta uudenaikaisilta jumalviisailta, sillä he vievät teidät pois ainoan totisen Jumalan ja Kristuksen luota ja jättävät teidät heikon ihmisen, Buddhan, turviin; he ovat susia lampaan muodossa ja valepukuisia Buddhan seuralaisia, joita ei pitäisi oleman kristityssä maassa.“ Niin se pappi arveli — ja mitä te siihen tuumatte?

Vast. Todella monta syytöstä yhtäikaa. Kaikki kuitenkin sisältyy tuohon, että muka olemme buddhalaisia.

Kys. Niin. Enkä minä osannut siihen mitään sanoa, sillä eivätkö teidän oppinne ole itämaalaista alkuperää?

Vast. Ettetekö muista, mitä viime kerralla sanoin, että olemme vapaita totuuden etsijöitä, jotka emme suosi mitään uskontoa eli oppisuuntaa erityisesti, emme buddhanoppia kristinuskon kustannuksella emmekä kristinuskoa pakanuuden? Mutta jokaisella on oikeus etsiä totuutta kaikkialta ja jos hän sen jostain uskonnosta löytää, on se hänen yksityinen asiansa, joka ei paina leimaansa koko Seuran tunnustukseen. Me uskomme Seurana, että totuus on uskontoja korkeampi, vaikka se samalla piilee joka uskonnossa.

Kys. Olkoon. Mutta eikö sitten buddhanusko ole teosofiaa likinnä?

Vast. Kas niin, se on toinen asia. Mikäli teosofia on jumalallinen totuus, sikäli se on uskontoja korkeampi; mutta koska jokainen uskonto ilmaisee yhden totuuden puolen, on se siinä kohden likimpänä jumalallista viisautta kuin muut uskonnot. Täten on buddhanoppi eräissä kohdin likempänä teosofiaa kuin kristinusko, kristinusko taas toisissa. Sillä muistakaa, että kaikki uskonnot ovat samaa alkuperää; ne ovat kaikki syntyisin siitä samasta Mestarein eli Adeptien Veljeskunnasta, josta viime kerralla puhuin. Ja meidän aikamme teosofiset opit ovat kotoisin samasta alkulähteestä. Ytimeltään eli hengeltään ovat näin muodoin kaikki uskonnot yhtä lähellä teosofiaa; muodossa vain on eroavaisuuksia.

Kys. Te sanotte siis, että teosofia ei ole buddhanoppia?

Vast. Tietysti ei.

Kys. Eikä kristinuskoakaan?

Vast. Ei tietenkään.

Kys. Mitä se sitten on niihin verraten?

Vast. Teosofia on sitä, mitä Jeesus ja Buddha ja kaikki maailman suuret ja viisaat sielut ovat opettaneet — ja paljon muuta, jota he ovat salassa pitäneet.

Kys. Mutta mistä voimme tietää, mitä he ovat opettaneet?

Vast. Kahdella tavalla. Ensiksikin tutkimalla uskontojen pyhiä kirjoituksia — tai, jos meihin luotate lukemalla teosofista kirjallisuutta. Sillä kun te tutkutte kansojen raamatuita, huomaatte, että ne juuri sisältävät teosofiaa. Ja toinen tapa, millä te pääsette tietoon noitten Mestarein opetuksista, on se, että tulette Heidän eli jonkun Heistä personalliseksi opetuslapsiksi; josta puhuin viime kerralla.

Kys. Niin, kyllähän minä tuon kaiken käsitän. Mutta eiköhän kristitty sanoisi, että nykyinen kristinusko on juuri sitä, mitä Kristus opetti, ja eiköhän buddhalainen väittäisi samaa nykyisestä buddhanuskosta?

Vast. Sangen mahdollista. Mutta opettiko Kristus sitten katoliuskoa vaiko Luterinoppia? Tai opettiko hän ehkä metodismia tai baptismia tai pelastusarmeijalaisuutta? Ja mitä Buddha opetti? Opettiko hän pohjoisbuddhalaisen kirkon metafysiikkaa vai opettiko hän esim. siamilaista materialismia? Te huomaatte, että on paljon eroavia mielipiteitä siitä, mitä kristinoppi ja buddhanoppi ovat. Me sanomme sentähden, että nykyinen kristinusko ja nykyinen buddhalaisuus näyttävät meille sangen hämärästi, mitä heidän perustajansa ovat opettaneet ja tarkottaneet.

Kys. No olkoon. Mutta nytpä tahtoisin tietää, mitä te sanotte, että nuo suuret uskonnonopettajat ovat maailmalle julistaneet.

Vast. Tämä on sama, kuin jos kysyisitte, mitä teosofia opettaa. Katsokaamme siis, mitkä ovat teosofiset perusopit, niin näette, ovatko Jeesus, Buddha ja muut opettaneet samaa.

Kys. Tähän mielelläni suostun. Yksi teosofian perusopeista on tietääkseni sielunvaellus?

Vast. Ei sielunvaellus, vaan jälleensyntyminen.

Kys. Mikä niiden on ero?

Vast. Ettekö muista että koulussa opetettiin teille egyptiläisten uskon, että ihmisen sielu kuoleman jälkeen saattoi muuttaa eläimen ruumiiseen asumaan?

Kys. Muistan kyllä. Egyptiläiset uskoivat sielunvaellukseen ja pitivät eläimiä pyhinä.

Vast. No niin. Samalla tavalla uskovat meidän päivinämmme monet tietämättömät buddhalaiset esim. Japanissa.

Kys. Eikö se sitten ole teosofiaa?

Vast. Ei suinkaan. Teosofia, kuten sanoin, ei opeta sielunvaellusta, vaan jälleensyntymistä, ja ero niiden välillä on suuri. Jälleensyntyminen on sitä, että ihmisen henkinen minuuus, joka on kuolematon, ruumistuu kerran toisensa perästä inhimilliseen muotoon. Toisin sanoen: ei luonto kehityksessä mene taaksepäin; ei ihminen enää muutu eläimeksi; ihmisen muotoon pukeutunut tajunta on siksi kehittynyt, että se aina tarvitsee inhimillisen ruumistuksen.

Kys. Mutta paljon ihmisiä on, jotka ovat alapuolella eläintä esim. siveellisesti. Katsokaa nyt oikein raakaa ja julmaa ajomiestä ja hänen piinaamaansa jaloa, nöyrää ja ahkerää hevosta!

Vast. Teidän huomautuksenne on vallan paikallaan, mutta se ei muuta asiain menoa. Vaikka hevonen olisi kuinka jalo, ei sillä ole sitä ymmärrystä, sitä vapautta, sitä edesvastuuta, mikä on alhaisimmallakin ihmisellä. Myönnän kyllä, että ihminen, joka on himojensa orja, ei ole suuresti vapaa eikä suuresti järkevä. Mutta hän on vastuunalainen ja hän *voi* tulla tietoon omasta huonoudestaan, hän *voi* parantaa elämäänsä ja osottautua inhimilliseksi olennoiksi. Sitä ei hevonen voi.

Kys. Jaa, jaa. Ja siksi ihminen on aina ihminen.

Vast. Eikä voi syntyä uudelleen muuna kuin ihmisenä.

Kys. Kyllä ymmärrän. Tämä onkin hauska tietää, sillä taikauskolta tuo sielunvaellus tuntuu. Kuinka saattoivatkaan vanhat kansat siihen uskoa!

Vast. Eivät ajattelevammat niin uskoneetkaan. Heillä oli kyllä jälleensyntyminen selvänä. Ainoastaan tietämättömin kansa uskoi sielunvaellukseen.

Kys. No niin. Jälleensyntyminen on siis yksi teosofian perusopeista. Entä toisia?

Vast. Madame Blavatsky sanoo kirjassaan „Teosofian avain“, että teosofiset periaatteet ovat luvultaan neljä: 1) koko ihmiskunnan yhteinen henkinen alkuperä; 2) kaikkein ihmisten solidarisuus eli vastuunyhteys; 3) karmanlaki; ja 4) jälleensyntyminen. Olemme alottaneet lopusta ja maininneet jälleensyntymisen ensiksi. Sanokaa nyt minulle, mitä olette jälleensyntymisellä käsittänyt?

Kys. Että joka ihminen syntyy useita eri kertoja maan päälle, aina ihmisenä.

Vast. Aivan oikein. Luuletteko hänen syntyvän heti uudelleen, kohta kun on kuollut?

Kys. Sitä en tiedä, mutta — eiköhän?

Vast. Ei, ei suinkaan. Kuollessaan jokainen ihmissielu lähtee lepäämään, lähtee puhdistumaan itsekkäistä himoistaan ja pyyteistään ja ajattelemaan elämän kokemuksiaan. Olotila kuoleman jälkeen henkimaailmassa on paljon pitempi kuin fyysillinen elämä.

Kys. Niinkö? Onko se sitten kärsimystä vai iloa?

Vast. Kumpaakin. Jokaiselle kumpaakin. Kaikille ainakin iloa ja rauhaa ja mikäli meissä on elämellisyttä jälellä, sikäli se alussa on kärsimystä. Kuolemanjälkeinen elämä onkin jaettu kahteen osaan, joista edellinen vietetään „tuonelassa“ eli „kiirastulessa“ eli „helvetissä“, toinen „taivaassa“ eli „paratiisissa“.

Kys. Niinkö? Ja jokaiselle ihmiselle? Ettei ole mitään pelkoa kadotuksesta?

Vast. Luonto on järkähtämättömästi oikeudenmukainen. Ikuinen kadotus on sairaan mielikuvituksen tuote.

Kys. Mutta eikö raamattu sitä opeta?

Vast. Ei. Sana „ikuinen“ on käännetty väärin. Se kuuluu kreikaksi *aiônios*, joka merkitsee „aikakaudellinen“.

Kys. Oo! Sitten on kukaties muitakin paikkoja väärin suomennettu?

Vast. On tietenkin, vaikka emme tällä kertaa ehdi raamattuun syventyä. Sanon siis, että kun ihminen on käynyt läpi manalat ja taivaat ja puhdistunut vanhasta persoonallisuudestaan, silloin hän syntyy jälleen maan päälle.

Kys. Ja kuinka kauan tuo haudantakainen elämä kestää?

Vast. Sanotaan sen kestävän läpimitaten tuhat tai tuhatviisisataa vuotta.

Kys. Niin kauan?

Vast. Niin, taivaassa on „tuhat vuotta kuin yksi päivä“.

Kys. Mutta eikö ihmisten väkiluku vähenisi, jos he olisivat niin kauan poissa?

Vast. Ei suinkaan, sillä ihmisiä — ihmissieluja — on paljon enemmän, monta vertaa enemmän kuin ruumistuneita ihmisiä. Henkimaailma on monta kertaa väkirikkaampi kuin tämä fyysillinen näkyväinen maailmamme.

Kys. Mutta jos nyt kaikki ihmiset ovat kuolemattomia sieluja ja yhdenvertaisia kuoleman edessä, miksi ihmiset ovat niin erilaiset ja miksi he syntyvät niin erilaisiin olosuhteihin maan päällä?

Vast. Teidän kysymyksenne johtaa meidät toiseen teosofiseen perusoppiin, karman lakiin: ihminen on itse oman onnensa seppä; minkä hän kylvää, sen hän niittää. Jos ihmiset ovat erilaisia, ovat he eri tavalla; itseänsä kehittäneet. Jos toinen on viisaampi toista, on hän ottanut tarkempaa vaaria elämän opetuksista.

Kys. Mutta ihminenhan on aikansa lapsi ja ympäröivien olosuhteitten kasvattama. Kuinka huonossa ympäristössä kasvanut ihminen voisi kehittyä hyväksi ja viisaaksi?

Vast. Eipä usein voikkaan. Mutta se on silloin hänen karmansa. Hän on ehkä edellisessä elämässään elänyt rikkaissa ja hienosti sivistyneissä ympäristöissä ja — laiminlyönyt kaikki hyvät tilaisuutensa ja kehitysmahdollisuutensa.

Kys. Mutta jos hän ei sitä silloin ymmärtänyt?

Vast. Miksei? Aina ihmisen omatunto neuvoo häntä eteenpäin ja ylöspäin.

Kys. Entä jos hän kielsi omantuntonsa äänen, kun oli niin korkeasti oppinut?

Vast. No eikö silloin ole hyvä, että hän saa aloittaa uudestaan?

Kys. Millä lailla karman laki siis vaikuttaa?

Vast. Herran tiet ovat ihmeelliset, sanotaan, ja tämä on aivan totta karman laista. Me tunnemme sangen pintapuolisesti, kuinka se laki vaikuttaa. Sanskritinkielinen sana *karma* merkitsee „teko, toiminta“. Koko elämä on toimintaa — ajatuksissa, sanoissa ja töissä — koko elämä on karmaa. Karma on syyn ja seurauksen laki. Jokainen nykyhetki on menneisyyden lapsi ja tulevaisuuden isä. Joka hetkenä me niitämme, minkä ennen olemme kylväneet, ja kylvämme sitä, mitä tulevaisuudessa saamme niittää. Tästä ei ole mitään poikkeusta. Koko ilmennyt maailma on syysuhteen lain alainen. Karman laki vallitsee kaikkialla luonnossa, ja teosofia opettaa, että se ei vallitse ainoastaan ulkonaisten tekojen maailmassa, vaan myöskin sisällisten tunteiden ja ajatusten.

Kys. Mutta kun elämme tämmöisessä ankarasti lakisiteisessä maailmassa, emmehän silloin ollenkaan ole vapaat?

Vast. Päin vastoin. Siinä juuri piilee vapautemme. Vapaus on jotakin, joka meissä kasvaa. Kun tietomme lisääntyy, silloin laajenee vaalivapautemme. Ajatelkaa nyt, että olette puutarhassa, jossa kasvaa omenia ja luumuja. Saatte valita joko omenan tai luumun? Kummanko otatte?

Kys. Otan luumun.

Vast. Niin, ja minä puolestani ottaisin omenan. Miksi otatte luumun?

Kys. Pidän enemmän sen mausta.

Vast. Aivan niin, ja minä pidän omenan itselleni terveellisempänä. Meillä oli siis vapaus valita. Miksi?

Kys. No, sentähden kai, että puutarhan omistaja antoi luvan.

Vast. Oi, oi. Senkötähden te otitte luumun ja minä omenan? Ei, vaan me valitsimme oman tietomme ja kokemuksemme nojalla. Me olimme vapaita, sentähden että tiesimme. Te ette pistä kättänne tuleen, sentähden, että tiedätte sen polttavan. Te ette mene harjaantumatta alastomana ulos talvikylmään, sentähden että tiedätte paleltuvan. Te ette viisaana mene naimisiin ihmisen kanssa, jota ette rakasta, sillä tiedätte tulevanne onnettomaksi. Mikäli teillä on tietoa, sikäli te hallitsette luonnon lakeja. Eikö niin?

Kys. Onhan se niin.

Vast. Siis meidän vapautemme on juuri siinä, että luonto on lakisiteinen, sillä jos tuli toisella kertaa polttaisi ja toisella jäätäisi, silloin emme voisi mitään tietää emmekä milloin voisi kehittyä vapaiksi. Samat lait vallitsevat hengen maailmassa. Mitä ihminen ajattelee, siksi hän ajattelevana olentona muuttuu. Jos nyt puhtaat ja siveelliset ja jumalalliset ajatukset tekisivät ihmisestä toisella kertaa rivon pahantekijän, silloin emme olisi vapaita emmekä oman onnemme seppiä. Mutta kun karman laki on järkähtämätön, kun itsekkäät ja himolliset ajatukset tekevät ihmisestä eläimellisen laiskurin, silloin tiedämme varmasti, että kun semmoisia ajatuksia vältämme, vältämme myös eläimellisyyden ja laiskuuden. Ja me tiedämme, että kun alati pyrimme eteenpäin ja ylöspäin — kauas ja korkealle, — silloin myös kehitymme henkisesti yhä suurempaan tietoon ja vapauteen. Tämmöinen on karman laki.

Kys. Jos elämä semmoista on, eihän se pimeätä olekkaan.

Vast. Pimeätä? Ei, valoisa on elämä, valoisa ja suuri. Me olemme luojia, me olemme oman elämänjuoksumme luojia. Jos olemme onnettomat, olemme itse syyvät onnettomuuteemme. Ja tämä tieto meitä lohduttaa, sillä se merkitsee, että onnettomuutemme on ohimenevä. Ilo ja suru vaihtelee, kunnes olemme viisastuneet ja saavuttaneet viisaan tasapainon, jossa vallitsee ikuinen rauha. Kaikki ulkonainen on hetkellistä, kaikki ulkonainen on vaihtelevaa. Ihmisen tosi elämä on hänen omassa povessaan. Kun hän on saavuttanut rauhan sisässään, silloin hän on yhtä onnellinen köyhyydessä kuin rikkaudessa — silloin hänen onnensa on siinä, että hän levittää rauhaa ja rakkautta ympärilleen, silloin hän ei puuhaa omien etujensa puolesta vaan silloin hän palvelee koko ihmiskuntaa. Oi, suuri on se ihminen, joka on itsekkyytensä ja tietämättömyytensä voittanut! Hän se kelpaa ihanteeksi ja esimerkiksi meille kaikille.

Kys. Mutta kun teidän ihanteenne on tuommoinen — ja minä tunnustan, että se on korkea ja jalo ihanne —, silloin kai ette hyväksy sitä yhteiskunnallista työtä, joka koettaa poistaa köyhyyttä maailmasta ja saada kaikkein ihmisten aineelliset olosuhteet yhtäläisiksi?

Vast. Miksi en sitä hyväksyisi? Eikö se ole veljellistä työtä ihmiskunnan onnen puolesta? Oi, se työ on meidän jokaisen velvollisuus. Meidän pitää kaikella tavalla vaikuttaa ihmiskunnan kehitykseen. Kuta suurempi aineellinen hyvinvointi, sitä suurempi sivistys, kuta suurempi sivistys, sitä suurempi vastuunalaisuus, kuta suurempi vastuunalaisuus, sitä suurempi kehitysmahdollisuus. Ja kehitys, kehitys, sehän on jumalallisen viisauden a ja o. Tietysti kaikesta sydämestäni hyväksyn jaloa ja epäitsekkästä sosialistista työtä. Täten joudummekin kolmanteen teosofiseen perusoppiin ihmisten vastuunyhdydestä.

Kys. Olen iloinen tätä kuullessani, sillä kuten tiedätte on minussakin vähän sosialistin vikaa.

III.

Teosofia ja yhteiskunnalliset parannukset.

Kys. Te sanoitte puoltavanne yhteiskunnallisia parannuspuuhia ja sanoitte, että teosofia ei suinkaan ole minkään sosialisen uudistustyön vastustaja. Mutta eipä ihmisellä yleensä, ei ainakaan sosialisteilla, ole semmoinen käsitys; vallan äskettäin eräs tuttavani, kun tulin maininneeksi teosofian nimen, kysyi minulta melkein surkutellen: „aiotko nyt kääntää selkäsi työväen aatteelle ja ruveta teosofiseksi haaveilijaksi?“ Hän käsitti siis, että nämä kaksi asiaa ovat toistensa vastakohdat.

Vast. Samalla tavalla käsittää jokapäiväinen kristitty, että ihminen tullessaan teosofiksi samalla tulee jumalankieltäjäksi, kristinuskon viholliseksi, jopa antikristukseksi! Teosofia ei ole minkään erityisen vakaumuksen eikä elämänkäsityksen vihollinen — päinvastoin. Mutta teosofia näyttää mitä joka kohdassa on totuutta, mitä mahdollisesti vääryyttä, ja sentähden se ei liioin umpimähkään mitään hyväksy. Se tutkii, se valaisee, se pukee alastomaksi.

Kys. Kyllähän minä tiedän, mitä hänkin — tuo tuttavani — ajatteli sydämessään ja mitä ylipäänsä materialistimieliset sosialistit ajattelevat. He ajattelevat, että teosofia, joka uskoo taivasta ja ihmisen elämää kuoleman jälkeen, ei voi muuta kuin vastustaa tämän maallisen elämän ulkonaista parantamista, sillä kirkko on kuitenkin pitkin matkaa opettanut, että „murhe täällä, ilo siellä.“

Vast. Olkoon, mutta semmoinen kanta ei ole ollut viisaudesta. Niinkuin jo viimein huomautin on kuolemanjälkeinen elämä tämän nykyisen jatkamista. Kuta rikkaampi henkisesti tämä elämä on, sitä monipuolisempi ja ihanampi on elämä haudan tuolla puolen. Köyhyys ei suinkaan ole haudantakaisen taivaan portin avain eikä maallinen rikkaus sulje ihmistä ulos taivaasta; mutta henkisesti köyhä ja

kehittymätön ihminen ei jaksakaan viihtyä taivaassa. Näemme siis, että taivaalla on sängen vähän tekemistä aineellisen köyhyyden ja rikkauden kanssa. Totta on kyllä, että ulkonaisesti halpa ja hylätty ihminen usein on henkisesti suuri, ja että kullassa ja mahtavuudessa rypijä on henkinen kääpiö. Mutta ei se mikään laki ole. Palatkaamme siis asiaan.

Kys. Sitä tahdoin teiltä kuulla: miksi ja millä tavalla teosofia kannattaa yhteiskunnallisia parannuksia?

Vast. Miksi? Ettekö muista, että teosofian kolmas perusoppi H. P. Blavatskyn mukaan on ihmisten vastuunyhteys? Ettekö muista, että Teosofisen Seuran ensimmäinen ohjelmapykälä on ihmisten yleinen veljeys? Ajatelkaa nyt: kaikki ihmiset ovat veljiä, koko ihmiskunta on suuri perhe, joka yhteisesti on vastuunalainen sekä yksilöiden että kansojen elämästä. Eikö perheessä, jonka jäsenet rakastavat toisiaan, yhden harha-askel herätä surua kaikissa? Eivätkö kaikki yhdessä koeta sovittaa yhden rikosta? Eivätkö kaikki iloitse yhden onnesta? Eikö ilo ja suru sanalla sanoen ole yhteistä? Sama pitäisi olla laita kansojen, sama koko ihmiskunnan, sillä ihmiset ovat totisesti yhtä ainoata perhettä.

Kys. No niin, sen tavallaan materialismikin opettaa.

Vast. Opettaa, ja mikäli valistunut materialismi sitä opettaa, sikäli se seisoo totuuden pohjalla. Kuitenkin sen kanta on puolinen, sillä se näkee veljeyden ruumiilliselta puolelta vain. Ihminen on ruumiillinen olento ja kaikilla ihmisillä on sama ruumiillinen alkuperä, se sanoo. Mutta teosofia selittää, että ihminen on henkinen olento, tietävä, tahtova ja tunteva minuus, ja että kaikilla ihmisillä on sama henkinen alkuperä.

Kys. Eikö määrittely ole yhdentekevä, kun asia on sama?

Vast. Ei ollenkaan. Kuinka ihminen, joka on ruumiillinen olento, voisi olla ruumiinsa ja ruumiillisten viettensä herra? Kuinka ihminen, jonka olemassaolo on ruumiin rajottama itseys, voisi voittaa sen itseyden synnyttämää luonnollista itsekkyyttä? Ettekö huomaa, että kaikki jalous, hyvyys ja epäitsekkyyks — toisin sanoen ne hyveet, jotka tekevät perhe-elämän mahdolliseksi — ovat hengestä kotoisin, ovat kotoisin valtakunnasta, joka kykenee voittamaan tämän ruumiillisen ja näkyväisen? Ettekö huomaa, että kaikki meidän yhteiskunnalliset epäkohtamme ja vääryytemme selvin piirtein kuvastavat sitä katsantokantaa, että me muka emme ole toistemme veljiä, emme vastuunalaisia toistemme kärsimyksistä? Jos ihmiset tuntisivat itsensä saman perheen jäseniksi, jos kukin kansa, kukin valtio, kukin yhteiskunta järjestyisi suuren perheen tapaan, silloin olisi tuhatvuotinen valtakunta lähestymässä.

Kys. Totta kyllä, mutta kuinka semmoinen asiain tila on aikaansaatu?

Vast. Levittämällä teosofisia oppeja. Kun ihmiset ensin saadaan ymmärtämään, sitten herää heissä tahtokin.

Kys. Mutta on veljeyttä saarnattu pitkin koko kristillistä aikakautta?

Vast. Onko? Epäilemättä Kristus sitä saarnasi, ja se oli hänen maailmankatsomuksensa ydin, mutta eikö kristikunta pitkin matkaa ole puuhannut „sielujen pelastusta“ helvetin tulesta — ensin „uskon ja tekojen“ avulla, sitten vain „uskon“? Minun tietääkseni on saarnattu yleistä veljeyttä sängen laimeasti! Jos joku semmoista uskalsi puhua, häntä vainottiin vaarallisenä kerettiläisenä. Entä tänä päivänä? Missä kirkossa sitä saarnataan? Menkää sanomaan jokapäiväiselle tietämättömälle kristitylle, että me olemme kaikki veljiä, niin hän kuuntelee teidän puhettanne kuin uutta oppia. Ja puhukaa siitä sivistyneelle kristitylle, niin huomaatte pian, ettei hän sitä sydämessään usko, tai sitten hän antaa käsitteelle toisen merkityksen ja sanoo: niin, niin, kaikkien sielut täytyisi pelastaa. Kuinka kirkollinen kristinuskon, joka tuomitsee toisen osan ihmiskuntaa ikuiseen helvettiin, toisen osan ikuiseen taivaaseen, voisi uskoa ja opettaa kaikkien veljeyttä? Sehän olisi sulaa jumalan pilkkaamista!

Kys. Hm . . . Teosofia siis kannattaa yhteiskunnallista parannustyötä, sentähden että se uskoo ihmisten yleiseen veljeyteen ja vastuuyhteyteen, ja sentähden että paremmat aineelliset olot auttavat henkistäkin kehitystä eteenpäin, kuten muistan teidän viime kerralla sanoneen. Mutta millä tavalla teosofia tahtoo, että tätä työtä on tehtävä? Millä tavalla teosofia neuvoo yhteiskuntaa parantamaan? Miten teosofit käytännössä toteuttavat aatteitaan?

Vast. Vastatakseni ensinnä viimeiseen kysymykseenne tahdon sanoa, että siinä kohden jokainen teosofi menettelee oman järkensä ja omantuntonsa mukaan. Teosofinen Seura, jolla ei ole mitään poliittisia tarkotusperiä, ei semmoisenaan velvota jäseniään ajamaan määrättyä yhteiskunnallista tai valtiollista ohjelmaa. Sen oma ohjelma on tarkoin lausuttuna „kolmessa pykälässä“, ja sen oma työ on puhtaasti aatteellista. Kun se on saanut teosofiset aatteet leviämään kaikkiin kansoihin, kun se on saanut ne tunnetuiksi kaikissa maan ääriissä, silloin ei Teosofista Seuraa enää tarvita. Meidän täytyy siis muistaa, että Teosofinen Seura ei pakota ketään sosialistiksi eikä kapitalistiksi, ei sortajaksi eikä orjaksi. Mutta teosofiset aatteet velvottavat. Teosofinen maailmankatsomus tekee meistä filantropeja, s. o. ihmisystäviä. Sentähden voimme siirtyä toiseen kysymykseen, millä tavalla teosofia tahtoo, että yhteiskunnallista parannustyötä tehdään. Ja jos nyt koetan sanoa teille pari sanaa tästä asiasta, täytyy minun huomauttaa, että lausun omia mielipiteitäni, joista ei Teosofinen Seura eikä toiset teosofit ole vastuunalaisia.

Kys. Sen tiedän sanomattannekin. Muuten minusta tuntuu, ettette teosofit ole niin suuresti erimieliset.

Vast. Eräissä kohdin olemme tietysti yksimieliset, mutta on kysymyksiä, varsinkin n. s. käytännöllisiä, joista saatamme olla hyvinkin eri mieltä.

Kys. Mutta onhan teillä auktoriteetteja, semmoisia opettajia, joiden sanoihin te luotatte?

Vast. Opettajia meillä on — ja voittehan kutsua heitä auktoriteeteiksi, sillä he *tietävät* enemmän kuin me muut; mutta heidän sanoihinsa me luotamme — eli meidän pitäisi luottaa — ainoastaan siinä määrin kuin meidän oma järkemme ja sisäinen tuntomme myöntää. Mitään paavia meillä ei ole. Mitään erehtymätöntä auktoriteettia meillä ei ole. Ainoa ehdoton auktoriteetti on totuus.

Kys. Suokaa anteeksi, että vein teidät syrjään aineesta. Nyt suonette minun kuulla teosofian kannan puheena olevasta asiasta?

Vast. Teosofian periaatteellinen kanta yhteiskunnallisissa ja valtiollisissa kysymyksissä on todella vähän toisenlainen kuin useimpien uudenaikaisten aatesuuntien.

Kys. Niinkö?

Vast. Mitä kaikki maailmanparantajat huutavat? Mihin he ensin kääntävät huomionsa? Eikö heidän kantaansa voisi supistaa tähän lauseeseen: „Te köyhät ja sorretut, herätkää näkemään, kuinka paljon vääryyttä te kärsitte!“

Kys. No niin — entä teosofia?

Vast. Jos yhdessä lauseessa tahtoisin esittää teosofian kannan, tekisi mieleni huudahtaa: „te rikkaat ja mahtavat, herätkää näkemään, kuinka paljon vääryyttä te teette!“

Kys. No mutta — eikö tuo ole sama asia?

Vast. Ei laisinkaan. Edelliseen katsantokantaan sisältyy, että me ihmiset kärsimme vääryyttä, jälkimäiseen, että me teemme vääryyttä.

Kys. En sittenkään näe eroa. Jos ihmiset harjottavat vääryyttä, kärsivät toiset samalla, vai kuinka?

Vast. Siinäpä se on. Teosofia opettaa, että *kukaan ihminen ei koskaan kärsi väärin*. Ettekö muista, mitä olemme puhuneet karman — ehdottoman oikeuden — laista? Jokainen ihminen niittää, mitä hän on kylvänyt. Ne kärsimykset, jotka kohtaavat meitä, olemme omilla rikkomisillamme valmistaneet itsellemme. Onhan ihminen jälleensyntyvä yksilö! Jos nykyisessä ruumistuksessamme kärsimme mielestämme väärin, on vääryys vain näennäistä. Jossain edellisessä elämässämme olemme rikkoneet luonnon lakia tai oikeuden lakia tai rakkauden lakia vastaan, ja nyt mitataan meille samalla mitalla. Maailmassa vallitsee ehdoton oikeus, opettaa aikain viisaus.

Kys. Mutta niin ollen ei ole tarpeen tehdä mitään parannuksia!

Vast. Nyt unohtatte asian toisen puolen: ihmiset tekevät maailmassa paljon vääryyttä.

Kys. Mutta kun ei ole mitään vääryyttä?

Vast. Onko teidän niin vaikea sovelluttaa yhteen nämä kaksi käsitettä? Ajatelkaa nyt, että lähtiessänne minun luotani kohtaatte kadulla mieshenkilön, joka aavistamattanne pistää puukon kylkeenne, josta teille seuraa pitkä sairaus. Tekisikö se mies mielestänne oikein?

Kys. Hirveän vääryyden se konna tekisi! Mitä minä hänelle olen velkaa?

Vast. Hirveän vääryyden hän minunkin mielestäni tekisi, sillä vihasta ja murhasta ja kostosta ja veren vuodatuksesta kieltää elämän laki. Mutta toinen kysymys on: olisitteko te kärsinyt väärin?

Kys. Kuinkas muuten?

Vast. Minun täytyy tunnustaa uskovani, että jos niin teille tapahtuisi, se ehdottomasti olisi „sallittua“. Kuka tietää? Ehkä viime elämässänne teitte itse jonkun samankaltaisen vääryyden. Jos karman käsi teitä kohtaa, on se ehdottomasti syyistä. Jumala ei tee väärin eikä anna itseänsä (lakejaan) pilkata.

Kys. Hm . . . jassoo . . . nyt luulen vähän ymmärtäväni, mitä tarkoitate.

Vast. Onhan tämä vallan yksinkertainen asia. Jos nyt samalta kannalta katselemme yhteiskunnallisia olosuhteita, tulemme seuraavaan johtopäätökseen: yksilö tai kansanluokka tai valtakunta, joka sortaa, tekee väärin, loukkaa jumalallista oikeuden lakia ja valmistaa itselleen „pahaa karmaa“, mutta yksilö, kansanluokka tai kokonainen kansa, joka kärsii sortoa, ei kärsi syyttä, vaan sovittaa vanhaa „pahaa karmaa.“ Voittajana on itse asiassa sorretty, ei sortaja.

Kys. Kun ajattelen asioita tältä kannalta, täytyy myöntääkseni, että siinä on jotain kerrassaan rauhottavaa ja mieltä ylentävää. Mutta eikö sittenkin niin ollen ole väärin poistaa kärsimyksiä maailmasta?

Vast. Älkää kysykö noin! Te käänätte asian nurjan puolen näkyviin. Antakaa minun kysyä: luuletteko olevan väärin, luuletteko Jumalan paheksuvan, että ihmiset lakkaisivat tekemästä pahaa? Se on saman asian toinen puoli, mutta voiko näin lausuttuun kysymykseen olla muuta kuin yksi vastaus? Eikö ainoa vastaus ole: sehän on koko elämän laki, sehän on juuri Jumalan tahto, että ihmiset luopuisivat pahasta ja tulisivat hyviksi!?

Kys. Tosiaankin. Tämä on ihan merkillistä.

Vast. Oikein sanotte: tämä on merkillistä. Sillä katsokaa: motivi muuttuu. Vaikutin, joka saa meitä

puoltamaan yhteiskunnallisia parannuksia, tulee aivan toiseksi: me emme tahdo, että yhteiskunta uudistuisi sitä varten, ettei kukaan kärsisi vääryyttä, vaan me tahdomme, että yhteiskunnan uudistus olisi siinä, ettei kukaan tekisi vääryyttä. Me vetoamme ihmisen jumalalliseen luontoon, ei hänen itsekkyyteensä. Ei yksilön pidä puuhata parannuksia sitä tarkotusta silmälläpitäen, ettei hän itse kärsisi vääryyttä, vaan sitä varten, että ylipäänsä lakattaisiin vääryyttä tekemästä ja järjestettäisiin oloja siten, että niistä koituisi kaikkien onni. Eikä kansan luokan — esim. työväestön — pidä ajaa yhteiskunnallisia uudistuksia sitä varten, että he luokkana pääsisivät sorretun asemasta valtaan (tämä voi korkeintaan olla keino päämaalin saavuttamiseksi), vaan sitä varten, että yhteiskunta muuttuisi paratuisiksi kaikille ja kaikkien jäsentensä itsetietoiseksi kasvattajaksi.

Kys. Kyllä nyt ymmärrän. Ja ymmärrän myös, että puhtaasti teosofinen yhteiskunnallinen työ saa toisen muodon.

Vast. Yksityinen teosofi voi ottaa osaa minkälaiseen muodolliseen parannustyöhön tahansa, hän voi olla sosialisti tai muu -isti, mutta hän tuo aina mukanaan teosofisen hengen, jossa ei ole mitään vihaa, kosta, vainoa, epäveljellisyyttä, vaan ainoastaan rakkautta, iloa ja rauhaa. Me tahdomme työskennellä hyvän puolesta, sentähden että se on hyvä, ei sentähden, että me siitä voittaisimme jotain. Mutta tahdon lisätä teille, että ihmisen suurin onni on siinä, että hän epätsekkäästi rakastaa totuutta, hyvyttä ja kauneutta.

Kys. Niin, kyllä minusta ainakin tuntuu, että tämä teidän teosofianne on pelkkää hyvyttä ja ihanuutta.

Vast. Ei „minun“ teosofiani, sillä ei jumalallinen viisaus ole kenenkään oma. Mutta te huomaatte nyt, kuinka suureksi siunaukseksi on ihmiskunnalle, että teosofian opit saadaan leviämään. Te huomaatte, että ne ottavat katkeruuden pois meidän sydämestämme. Ne kääntävät katseemme maan mullasta ylös taivaan seesteiseen puhtauteen. Ne antavat meille takaisin uskomme ja luottamuksemme siihen, että tätä maailmaa ei hallitse itsevaltiainen tyranni, vaan että sitä hallitsevat ehdottoman oikeudelliset ja vanhurskaat lait ja että kaikkien lakien takana on ääretön rakkaus. Teosofiset opit antavat meille takaisin uskomme hyvään ja hyvän voittoon. Herättäkäämme ihmisiä näkemään, että he kaikki sisimmässä itsessään ovat hyviä, että he kaikki ovat veljiä ja yhden perheen jäseniä — kyllä silloin pian yhteiskunnalliset ja valtiolliset olot muuttuvat paremmiksi.

Kys. Jaa, jaa . . . Minkähänlainen Jumala teillä oikeastaan onkaan?

Vast. Jospa vois sinun vastata! Ensi kerralla tahdon koettaa.

IV.

Jumala ja ihminen.

Kys. Lupasitte puhua teosofian jumalakäsitteestä. Olen muuten kuullut sanottavan, että teosofit ovat jumalankieltäjiä ja pakanoita, jotka eivät usko Kristukseen ja siis samalla kieltävät Isänkin. Mitenkähän lienee?

Vast. Nuo moittijat tarkottanevat, että me teosofit emme usko Kristuksen jumaluuteen? Mutta kuinka voisimme olla siihen uskomatta, kun kerran uskomme kaikkien ihmisten jumaluuteen! Tietysti emme usko, että ihminen Jeesus oli itse Jumala, — sehän olisi järjetöntä. Maat ja taivaat ovat täynnänsä Jumalan kunniaa, Jumala on kaikkiallinen — kuinka hän olisi voinut supistua yhteen inhimilliseen olentoon? Semmoinen usko käy käsi kädessä sen otaksumisen kanssa että Jumala on jokin maailman ulkopuolella, „taivaissa“, asuva hallitsija ja luoja, joka siirtyen tähdestä tähteen ihaillen katselee omia töitään, palkitsee ja rankaisee. Mutta semmoinen jumalahan on rajallinen, personallinen olento eikä mikään rajaton, ääretön, ikuinen, pohjaton ja mittaamaton Elämä.

Kys. Te siis ette usko personallista jumalaa olevan olemassa?

Vast. Ei absolutista (ehdotonta) personallista jumalaa. Mutta koko luomisto on itse asiassa ääretön joukko personallisia jumalia. Jokainen ihminen on personallinen jumala sitä suuremmassa määrässä, kuta kehittyneempi hän on. Katsokaa esim. kristittyjen jumalakäsitettä! Mitä muuta se on kuin ihmisen peili-kuva, hieman suurennettuna? Me emme saata käsittää mitään muuta kuin itseämme ja kaltaisiamme — kaikkiallisen, ikuisen, ehdottoman jumaluuden salaisuus jääpi meille aina käsittämättömäksi.

Kys. Onko siis ihminen luomiston korkein olento?

Vast. Ei suinkaan. Hänen yläpuolellaan on yhtä paljon häntä kehittyneempiä olentoja kuin hänen alapuolellaan on vähemmän kehittyneitä.

Kys. Mistä nuo kehittyneemmät olennot ovat syntyneet?

Vast. Mistä kaikki on syntynyt? Ei ole olemassa muuta kuin yksi ainoa Elämä, josta kaikki on mitä on. Mutta ehkä tarkoitate, millä tavalla ihmistä korkeammat olennot, enkelit, jumalat, vallat j. n. e. ovat syntyneet? Silloin vastaan, että he varmaankin ovat „syntyneet“ samalla tavalla kuin ihminen ja kaikki elävät olennot: he ovat kehityksen tuloksia. Ei mikään synny tyhjästä. Kaikki kehittyy. Korkein jumala on joskus aikojen aamulla ollut ihminen — ja ihminen? Hänen takanaan on eläinkunta, kasvikunta, kivikunta ja näkymättömät luomakunnat. Vanha kabbalistinen selviö sanoo: „henki nukkuu kivessä, uinailee kasvissa, liikahtaa eläimessä ja herää ihmisessä.“

Kys. Sanotteko siis, että maassa matelevasta madosta kerran tulee jumala?

Vast. En, jos te „madolla“ käsitätte jotain aineellista, ulkonaista, näkyväistä. Mutta jos te puhutte siitä hengestä eli tajunnasta eli älystä eli tahdosta, joka „matoa liikuttaa“, silloin epäilemättä sen hengen kehitys on rajaton ja mittaamaton. On vain huomattava, että se sama tajunta ei vielä madossa ole yksilöitynyt; vasta ihmisessä henki herää tajuavaksi, itsetietoiseksi minuudeksi.

Kys. Tällä tavalla pyyhitte todella järjestelmästäne koko lunastusopin! Kristillismieliset ystäväni sanoivatkin, että teosofit kieltävät Kristuksen lunastustyön?

Vast. Tuossa raa'assa ja verisessä muodossa sen tietysti teemme. Mihinkä senkaltainen lunastus olisi tarpeen? Mistä ihminen olisi lunastettava? Ikuisesta helvetistäkö? Ikuista helvettiä ei ole. Synnistä, pahasta ja tietämättömydestäkö? Niin, niistä ihminen todella on lunastettava. Mutta se ei tapahdu minkään taikatempun kautta, vaan pitkällisen, varman kehityksen kautta. Me uskomme järkähtämättä kehitykseen. Ja kehityksen laki on semmoinen, että se ei sulje ketään ihmistä pois saavutettavasta päämäärästä. Jokainen olento, jokaino ihminen, olkoon hän kuinka perkeleellinen tahansa, tulee kerran pelastetuksi, tulee kerran lunastetuksi pahan ja pimeyden vallasta.

Kys. Mutta eikö tuo ole yhtäkaikkisuusoppia? Jos jokainen ihminen kerran pelastuu pahan vallasta, mikä kiire meillä sitten on ponnistaa ja pyrkiä? Antaa pahan rehottaa! Eläkäämme mistään välittämättä!

Vast. Eläköön ken tahtoo. Ei ole mitään „kiirettä“. Mutta ettekö huomaa, että tämä on ainoa siveellinen oppi, se kun jättää kaiken ihmisen omaan haltuun?

Kys. Kuinka niin? Sehän jättää kaiken luonnon kehityslain huostaan!

Vast. Ei suinkaan. Sehän juuri sanoo: „sinulla ei ole mitään pelättävää, ihminen, ei ole mitään kadotusta. Valitse itse, tahdotko palvella hyvää vai paha!“ Tässä ei palvella hyvää palkan edestä, vaan

rakkaudesta hyvään.

Kys. No niin, tosiaan. Mutta voi se sittenkin olla vaarallinen oppi, jos ihminen esim. ajattelee: minä valitsen pahan.

Vast. Kuka niin ajattelee? Luulen että niitä ihmisiä on harvassa, valla harvassa. Useimmat valitsevat meidän mielestämme „pahan“, sentähden että se heidän silmissään väikkyy ihanimpana „hyvänä“. Paha ja hyvä ovat suhteellisia käsitteitä.

Kys. Eikö siis paha itsestään ole paha?

Vast. Ei ehdottomassa merkityksessä. Jos ikuisesti teette eroa hyvän ja pahan välillä, saatte — niinkuin kristilliset kirkot — kaksi jumalaa, joista toinen saa nimen „perkele“.

Kys. Mikä sitten on paha?

Vast. Paha on hyvän toinen puoli. Paha on varjo, hyvä on valo. Paha on koulu, jossa henki kehittyy. „Jos syötte hyvän ja pahan tiedon puusta, tulee teistä jumalia“. Tiedon koulussa opitaan ensin pahan tuntemiseen, sitten kärsimyksien avulla hyvän.

Kys. Onko Jumala siis luonut pahan?

Vast. Ei jumala mitään „luo“ tyhjistä, mutta epäilemättä paha on kotoisin Jumalasta.

Kys. Ihmeellinen Jumala teillä teosofeilla! Onko hän omasta mielestänne hyvä vai paha?

Vast. Ei Jumala ole mikään „hän“. Ei Jumala ole sitä eikä tätä. Ei Jumala ole hyvä eikä paha. Mutta maailmankaikkeus on täynnä Jumalan kunniaa. Maailmankaikkeus on viisaasti järjestetty. Kun ajattelen, mikä suurenmoinen tulevaisuus meitä kaikkia odottaa, lankean kasvoilleni maahan ja tunnustan Jumalan majesteetin. Mikä minä olen, että semmoisen kunnian olen ansainnut? Jos jotakin Jumala on, on hän ääretön rakkaus ja viisaus. Mitä on paha? Leikkikalua, jolla lasta kiihotetaan, vitsa, jolla lasta opetetaan. Kun ihminen kasvaa täyteen ikään, hän jättää leikkikalut ja välttää vitsat. Kun ihminen on käynyt pahan koulun, on hän oppinut rakastamaan hyvää, ja suomuksina putoaa paha hänen silmistään. Mitä minä Jumalasta sanon? Jos hän jotakin on, on hän Itse Hyvä. Mutta minä en kykene ratkaisemaan hänen pohjatonta salaisuuttaan.

Kys. Järkeni kyllä hyväksyy teidän puheenne, mutta kuinka käy sydämen? Emmekö jää ilman taivaallista Isää, kristittyjen meitä niin lähellä olevaa personallista Jumalaa?

Vast. Miksi niin? Sanoittehan itse, että jumalallinen Isä on sydämen asia. Mitä se merkitsee? Se merkitsee, että ihminen omassa itsessään, sydämessään eli hengessään saattaa niin sanoaksemme seurustella jonkun kanssa, jota hän kutsuu Isäkseen. Eikö niin?

Kys. Niin kai.

Vast. Silloinhan se on kokemuksen todistama tosiseikka, jota ei kukaan teosofi totuuden etsijänä tai totuuden tietäjänä saata kieltää.

Kys. Te myönnätte siis, että taivaallinen Isä on olemassa? Mutta kuinka sitten molemmat jumalakäsitteenne sopivat yhteen?

Vast. Malttakaa. Minä myönnän, että ihminen voi hengessään seurustella Isän kanssa, mutta kuka tuo

Isä on, se on toinen kysymys. Ymmärtääkseni hän ei olekaan se Jumala, josta olemme puhuneet.

Kys. Kuinka ?

Vast. Vaan hän on ihmisen „korkeampi minä“ eli „jumalallinen itse“, joskus joku toinen henkiolento, enkeli, mestari tai jumala.

Kys. Ihmisen korkeampi minä?

Vast. Niin, se meidän minuutemme, joka puhuu meille omassatunnossamme, joka näkee salaisuudessa ja joka elää läpi syntymäin sarjan.

Kys. Jokaisella ihmisellä on täten oma jumalansa niin sanoaksemme?

Vast. Tavallaan, vaikka sitten hengessä kaikki olemme yhtä.

Kys. Mutta täten ihminen on oma jumalansa?

Vast. Vaikkapa niinkin. Ei ole olemassa muuta kuin yksi ainoa Elämä, yksi ainoa Jumaluus, josta kaikki on lähtenyt.

Kys. Todella hämmästyttävä. Pitääkö minun nyt kauhistua tätä ajatusta vai iloitako siitä?

Vast. Ei kumpaakaan. Kuten sanoin, puhuu meille joskus hengessämme toinenkin olento, mestari tai jumala, joka on meitä niin paljon korkeammalla, että meidän ei suinkaan tarvitse hävetä hänen puolestaan, vaan pikemmin omaa personallista vähäpätöisyyttämme.

Kys. Tunnustan, että se todella oli häpeän tunne, joka valtasi minut, kun ajattelin, että rukoilisin itseäni.

Vast. Näin sen, mutta tahdon lohduttaa teitä sillä, ettei meidän tarvitse hävetä omaa korkeampaa minuuttammekaan! Koska ihminen on häpeään joutunut, jos hän on seurannut omantuntonsa ääntä? Olemme liian tottuneet katsomaan ihmistä vaan maalliselta personalliselta, heikolta kannalta. Muistakaamme, että hän itsessään on jumalallinen olento, suuri, ihana ja kunnioitettava.

Kys. Mitä ihminen sitten oikeastaan on?

Vast. Hän on Jumalan poika — käyttäkäsemme Jeesuksen sanoja: hän on Jumalan ainosyntyinen eli yksisyntyinen (monogenes) poika, jonka Jumala on maailmaan lähettänyt.

Kys. Mutta äsken kutsuitte ihmisen „korkeampaa minää“ Isäksi?

Vast. Siitä näette, kuinka suhteellisia kaikki nimitykset ovat. Se taivaallinen, salassa näkevä Isä, jota me hengessä puhuttelemme, on Jumalan ainosyntyinen poika, joka on tullut maailmaan pelastamaan meitä personallisina olentoina pahan vallasta. Sillä meidän täytyy huomata, että tämä meidän jokapäiväinen, personallinen minämme ei suinkaan ole mikään jumalanpoika; se olisi todella „kadotuksen lapsi“, ellei sen sisässä asuisi „voideltu“ (kristos) auttaja, joka sen kuolemasta pelastaa.

Kys. Tämä on kovin vaikeatajuista.

Vast. Ei minun mielestäni. Tässä piilee kirkon lunastusopin salainen totuus. „Vapahtaja“ ei ole meidän ulkopuolellamme kärsinyt yksilö vaan meidän sisässämme ristinnaulittu jumalanpoika, joka meidät kerran on „kuolleista herättävä“.

Kys. Kuolleista? Millä tavalla?

Vast. Emmekö nyt jokainen ole „kuollut“, kun emme tunne totista itseämme? Harhailemme tässä maailmassa, etsimme onnea, etsimme tyydytystä, etsimme rauhaa — etsimme sitä, joka meidät vapahtaisi omasta itsestämme! Lopulta sen vapahtajan löydämme. Hän on Kristus meidän sisässämme, niinkuin Paavalikin selvästi todistaa.

Kys. Mutta eihän jokainen ihminen sitä vapahtajaa löydä?

Vast. Jokainen kerran. Älkää unohtako, että me synnymme tänne uudelleen ja uudelleen, kunnes löydämme oman totisen itsemme.

Kys. Mutta huomautan vieläkin, että tällä tavalla saamme äärettömän joukon „Jumalan poikia“ ja „vapahtajia“?

Vast. Ja minä vastaan kuten äsken: ainoastaan näennäisesti, sillä hengessä olemme yhtä.

Kys. Kuinka se on ymmärrettävä?

Vast. Oletteko koskaan nähnyt kansanjoukon innostuvan yhdestä ja samasta ajatuksesta ja tunteesta? Siinä on joukko yksilöitä, mutta yhteinen aate tekee heistä kokonaisuuden, josta kukin yksilö vain on osa. Tai oletteko koskaan tuntenut sitä kummallista sopusointua, sympatiaa ja yhteydentunnetta, joka syttyy kahden ystävän välillä, kun he yhdessä näkevät saman totuuden? He säilyttävät kumpikin oman yksilöllisyytensä, ja yhtäkaikki he tuntevat olevansa yhtä olentoa. Nämä esimerkit ovat vain heikkoja heijastuksia siitä yhteydestä, joka vallitsee puhtaan järjen ja hengen maailmassa, josta ihminen jumalanpoikana on kotoisin. Hengessä kaikki jumalanpojat ja vapahtajat ovat yhtä, sillä sama jumalallinen viisaus ja voima elähtyttää heitä kaikkia, sama Jumala asuu heissä kaikissa. Kuinka minä sanoilla saattaisin kuvata tätä asiain tilaa, josta itselläni on vain hämärä aavistus? Siinä jumalanpoikain yhteydessä ei ole mitään yksitoikkoista monotonisuutta, sillä jokainen säilyttää oman kehittyneen individualitetinsä ja on vain kuin erivärinen säde siinä spektrumissa, joka yhtenäisenä muodostaa jumalallisen valon.

Kys. Ajattelin juuri äsken, että jos kullakin ihmisellä on oma taivaallinen Isänsä, sitten ei voisi puhuakaan ihmisten yhteisestä Isä Jumalasta? Mutta nyt huomaan, että sitäkin voi tehdä.

Vast. Pitäkäämme ennen kaikkea kiinni siitä käytöllisestä tosiseikasta, että jokainen ihminen voi päästä yhteyteen taivaallisen Isänsä kanssa. Koska nyt olemme puhuneet teosofian neljännessä perusopista, ihmisten yhteisestä alkuperästä ja ihmiskunnan perusyhteydestä, pyydän että lyhyesti toistaisitte minulle nämä teosofian pääkohdat, jotka madame Blavatsky luettelee kirjassaan „Teosofian avain“.

Kys. Ensimmäinen on oppi jälleensyntymisestä. Toinen on oppi Karmasta eli syysuhteen laista. Kolmas on oppi ihmisten vastuuyhteydestä. Neljäs on oppi ihmisten yhteisestä alkuperästä Jumalassa.

Vast. Niin. Jumala on kaikkiallinen, ikuinen, ääretön Elämä, Viisaus ja Rakkaus. Ihminen on Jumalasta lähtenyt henkinen olento, joka maailmassa eläen vähitellen oppii tuntemaan omaa itseään jumalallisena olentona. Hänen elämänsä ei ole yhtämittaista jatkoa samanlaisessa tilassa, kunnes hän päämääräänsä pääsee, vaan se alati vaihtelee „elämän“ ja „kuoleman“ välillä; ja sitä hänen elämänsä johtaa syyn ja seurauksen ehdottomasti oikeudellinen laki.

Kys. Luulen käsittäväni nämä kohdat, vaikka vielä on paljon hämärää. Etenkin tämänpäiväinen keskustelu on tiedonhaluani enemmän herättänyt kuin tyydyttänyt. Mieleni tekee nyt ruveta itse lukemaan teosofista kirjallisuutta. Mitä kirjoja suositatte?

Vast. Lukekaa „Valoa kohti“ ja „Teosofian Ulkopiirteet“ ensin; sitten „Teosofian Avain“, „Jälleensyntyminen“, „Karma“, „Ihminen ja hänen ruumiinsa“ sekä „Mitä on kuolema?“ Näitten teosten ohessa luette kirjoja „Hiljaisuuden ääni“, „Valoa tielle“, ja „Herran laulu“.

Kys. Kiitoksia. Kyllä luen.
